

ÜÇ DENİZİN ARASINDA

Osmanlı ve Fransız Boğaz Haritaları

ENTRE TROIS MERS

Cartographie ottomane et française des Dardanelles et du Bosphore

A R K A S
SANAT MERKEZİ

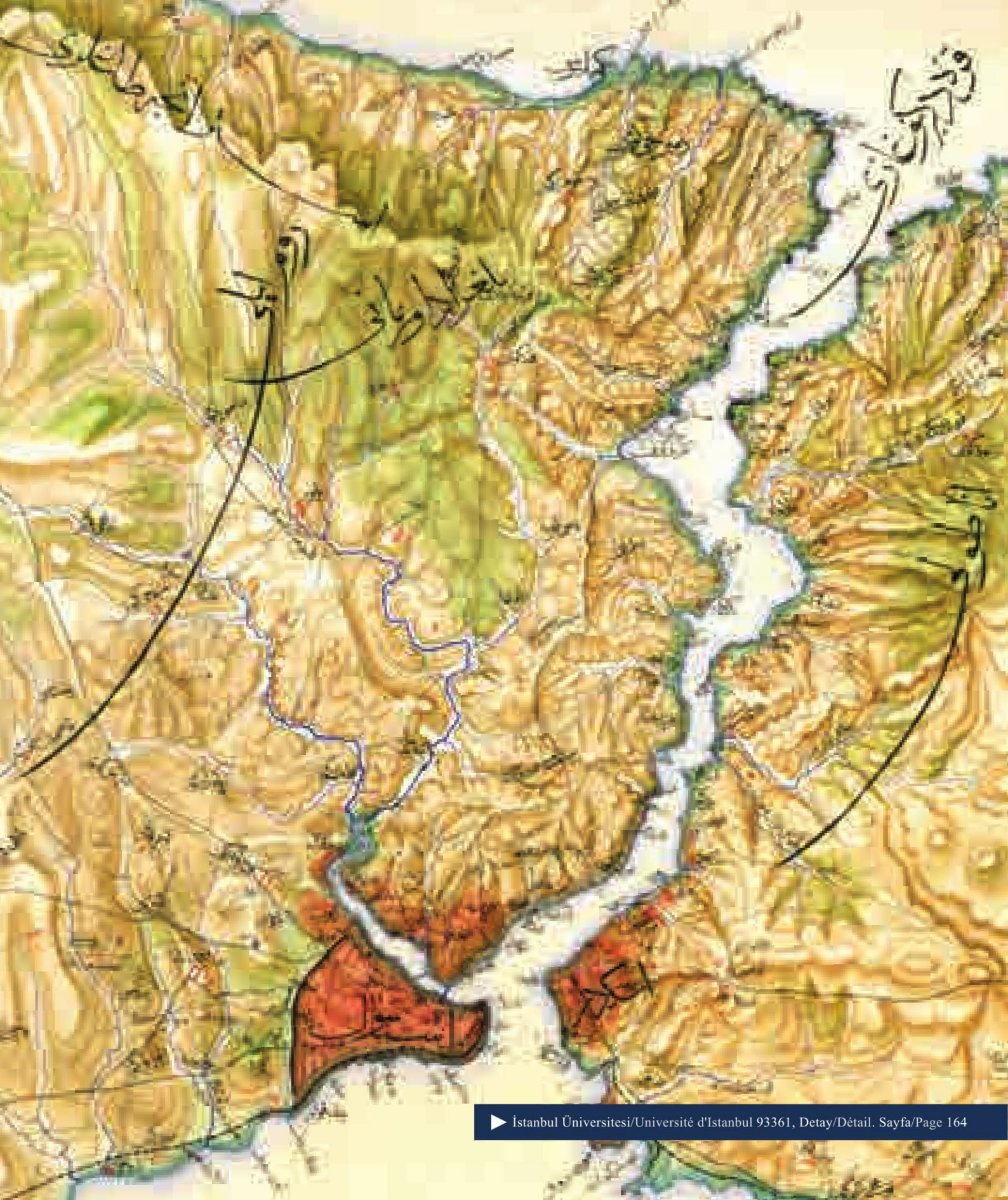
17. yüzyıldan 19. yüzyıla

ÜÇ DENİZİN ARASINDA

Osmanlı ve Fransız
Boğaz Haritaları

ENTRE TROIS MERS

Cartographie ottomane et française
des Dardanelles et du Bosphore
(XVIIe - XIXe siècle)

ARKAS SANAT MERKEZİ

1380 SOKAK NO:1 ALSANCAK İZMİR

+90 232 464 66 00

info@arkassanatmerkezi.com www.arkassanatmerkezi.com

Baskı ve cilt Türkiye’de yapılmıştır.
Imprimé et relié en Turquie.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme hiçbir yolla izin alınmadan çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz. Kullanılan görsellerin hepsinin telif hakları tasdiki için tüm gerekli gayret gösterilmiştir. Herhangi bir eksiklik tamamen kasıtsız ve Yayıncı Kuruluş ile ele alınmalıdır. Kitapta yayımlanan tüm eserler:
© Arkas Holding A.Ş.

Tous droits réservés. Aucune partie de cette publication ne peut être reproduite, ne peut être stockée dans un système d’extraction ou transmise sous aucune forme ou par aucun moyen électronique, mécanique, photocopie, enregistrement ou autre, sans l’autorisation écrite préalable de l’auteur. Tous les efforts ont été faits pour mentionner les droits d’auteur des images et photographies dans les cas appropriés. Toute omission est entièrement involontaire et doit être directement signalée à l’éditeur. Toutes les œuvres publiées dans ce livre sont
© Arkas Holding A.Ş.

Telif Hakları © 2016 Arkas Holding A.Ş. 2016
Copyright © 2016 Arkas Holding A.Ş. 2016

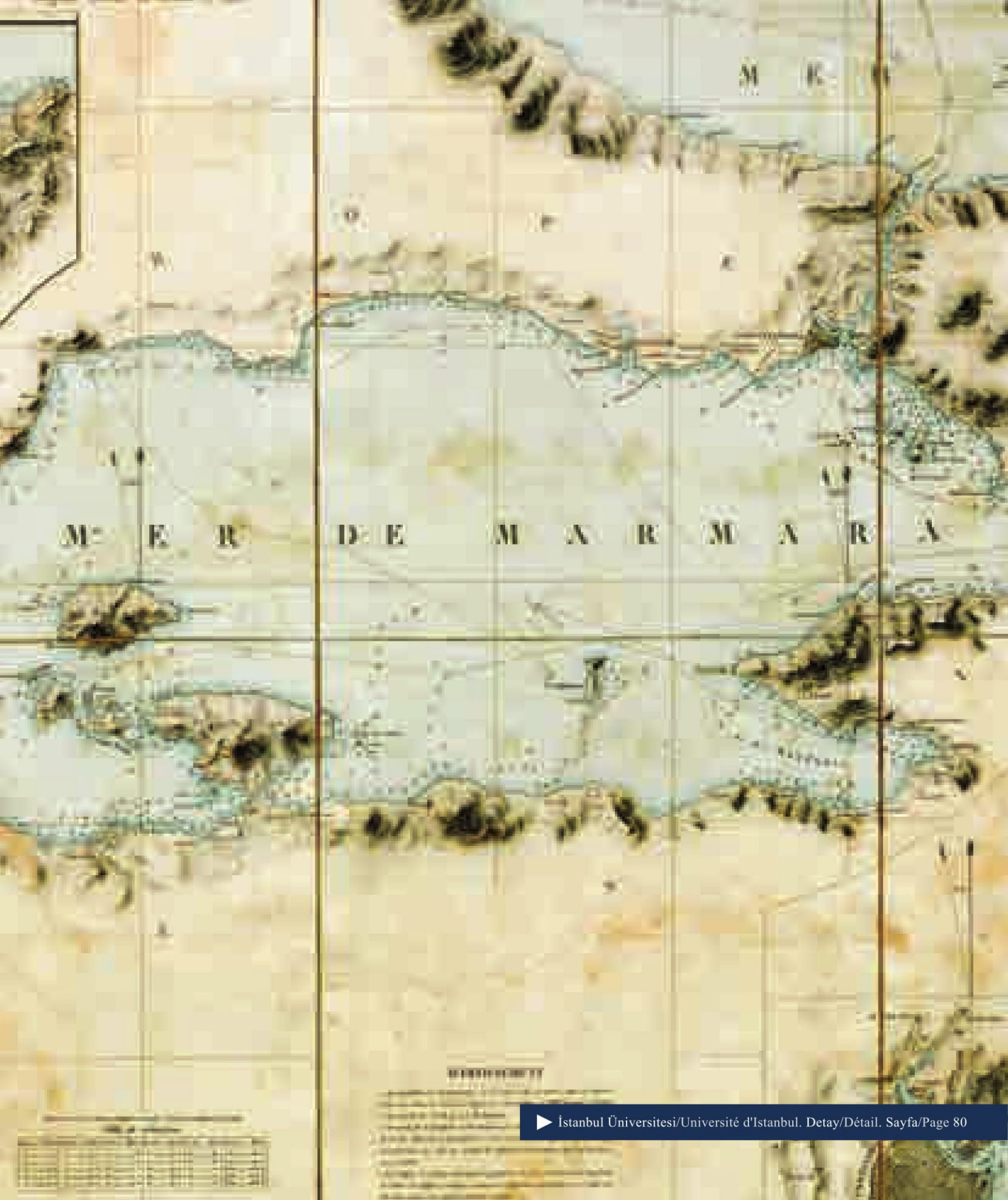
Metinler © müellifleri ve Arkas Holding A.Ş.
Textes © les auteurs et Arkas Holding A.Ş.

Baskı/Imprimeur
Arkadaş Matbaacılık Ambalaj San. ve Tic. Ltd. Şti.
1258 sk. No:22 Kahramanlar / İZMİR
www.arkasmatbaacilik.com

Birinci Basım 2016/1.000 adet
Première Édition 2016/1000 exemplaires

Arkas Holding A.Ş.
Liman Caddesi Arkas Binası No: 38 Alsancak 35230 İzmir
Tel: +90 232 477 77 77 Faks: +90 232 411 00 00 - 411 00 11
arkasizm@arkas.com.tr

ISBN: 978-605-5974-33-6

ARKAS SANAT MERKEZİ
CENTRE D'ART ARKAS

Fransa Konsolosluğu, 1825-1835 yılları arasında kıyı ile Mecidiye Caddesi arasında yer alan geniş bir bahçeye inşa edilmiş iki binadan oluşmaktaydı. 1852 yılında meydana gelen depremden sonra Parisli mimar Edmond Renaud tarafından yeni bir bina inşa edilmiş, ancak bu bina da 1866'daki yangın ve 1880'deki depremle yeniden zarar görmüştü. 20. yüzyılın başına gelindiğinde, Fransız yönetimi mimar Emmanuel Pontremoli'yi yeni bir bina tasarlamakla görevlendirdi. Pontremoli'nin denize yakın olarak konumlandığı yeni bina 1906 yılında tamamlandı.

1922'deki büyük yangında Kordon'daki pek çok bina tahrip olurken taştan yapılmış olan Fransa Konsolosluğu binası yangından kurtulmayı başardı. Binanın hasar gören merdiven, zemin gibi ahşap aksamının restorasyonu için İzmir Saat Kulesi'nin de mimarı olan Raymond Péré öncülüğünde başlayan süreç 1929'a kadar sürdü. Binanın denize bakan kısımları rezidans ve kabul salonları, caddeye bakan kısmı ise konsolosluk ofisleri olarak kullanılmaktaydı. Eylül 1983'e kadar İzmir Fransa Başkonsolosluğu olarak hizmet veren bina, Mayıs 1984'ten itibaren Fransa Fahri Konsolosluğu olarak hizmet vermeye başladı.

İzmir'in 130 yıl önce inşa edilmiş ve ayakta kalmayı başarmış nadir binalarından biri olan Fransa Konsolosluğu Binası, 2010 yılının Ekim ayında Arkas Holding tarafından, Y. Mimar Niko Filidis ve ALTERA Mimarlık işbirliği ile restore edilerek binanın denize bakan bölümünün Arkas Sanat Merkezi adı ile hayata geçirilmesi hedeflendi. Yaklaşık 8 ay süren çalışmalar neticesinde binanın izolasyonu sağlandı, elektrik, sıhhi, güvenlik tesisatı ile ahşap aksamı yenilendi, dış cephesi temizlendi. Böylelikle güçlü bir altyapıya kavuşan ve en az 50 yaş gençleşen binanın denize bakan bölümü çağdaş, donanımlı bir sanat merkezine dönüştürüldü.

Kasım 2011'de kapılarını ziyarete açan Arkas Sanat Merkezi, düzenlediği önemli sergilerle İzmir'in kültürel kimliğini uluslararası sanat ortamı ile paylaşmaya devam ediyor.

Le Consulat de France occupait deux immeubles construits dans un grand jardin situé entre la rive et l'avenue Mecidiye entre 1825 et 1835. Après le tremblement de terre de 1852, l'architecte parisien Edmond Renaud conçut un nouveau bâtiment, qui fut endommagé par un incendie en 1866 et un autre tremblement de terre en 1880. Au début du xxe siècle, le gouvernement français demanda à l'architecte Emmanuel Pontremoli de dessiner un nouvel immeuble, construit en front de mer et achevé en 1906.

Le grand incendie de 1922 détériora de nombreux immeubles du Kordon et le consulat de France ne dut sa survie qu'à sa structure en pierre. La remise à neuf des parties en bois, notamment les escaliers et les sols, fut réalisée par Raymond Péré, l'architecte de la Tour de l'Horloge d'Izmir, et ne se termina qu'en 1929. Côté mer, le Consulat abritait la résidence et les salles de réception, tandis que l'arrière, côté avenue, abritait les bureaux. L'immeuble fut occupé par le Consulat général de France jusqu'en septembre 1983, puis par le Consulat honoraire de France à partir de mai 1984. L'immeuble du Consulat de France est un des rares, à Izmir, à avoir été édifié il y a 130 ans et à avoir survécu jusqu'à aujourd'hui. En octobre 2010, Arkas Holding, l'architecte Niko Filidis et ALTERA Architecture collaborèrent à la restauration de la partie donnant sur la mer et à la faire renaître sous le nom de Centre d'Art Arkas. Après huit mois de travaux, l'immeuble bénéficiait d'une isolation performante; les parties en bois et l'électricité étaient rénovées, les normes d'hygiène et de sécurité, assurées et la façade, ravalée. L'immeuble possède les équipements les plus modernes et a rajeuni de 50 ans; la partie donnant sur la mer est ainsi devenue un centre d'art récent parfaitement équipé.

Le Centre d'Art Arkas fut ouvert en novembre 2011 et continue, à travers de grandes expositions, à faire connaître l'identité culturelle d'Izmir au monde international de l'art.

ARKAS SANAT MERKEZİ

CENTRE D'ART ARKAS

ENTRE TROIS MERS

ÜÇ DENİZİN ARASINDA

KATALOG

CATALOGUE

Yayın Direktörü
Directeur de la publication
Müjde UNUSTASI

Editörler
Éditeurs
Jean-François PÉROUSE
Feza GÜNERGUN

Yazarlar
Auteurs
Jean-Louis BACQUÉ-GRAMMONT
Faruk BİLİCİ
Dejanirah COUTO
Ségolène DÉBARRE
Mitia FRUMIN
Feza GÜNERGUN
Catherine HOFMANN
Pascal LEBOUTEILLER
Jean-François PÉROUSE
Brigitte SCHMAUCH
A. M. Celâl ŞENGÖR
Georges TOLIAS
Kaan ÜÇSU
Emmanuelle VAGNON

Katalog Koordinasyon ve Araştırma
Coordination du catalogue
Recherche: documentations/archives
Pascal LEBOUTEILLER

Katalog Tasarımı
Conception
Tulunay CREATIVE
www.tulunaycreative.com

Çeviri
Traduction
Fransızca-Türkçe/Français-Turc
Eylem ALP
Feza GÜNERGUN
Nihan ÖZYILDIRIM
Gözde ŞAKAR
Aude Aylin De TAPIA
Nilda TAŞKÖPRÜ
Kaan ÜÇSU

Türkçe-Fransızca/Turc-Français
Hanife GÜVEN
Gözde ŞAKAR

İngilizce-Fransızca/Anglais-Français
Ségolène DÉBARRE
Aviva Cashmira KAKAR
Pascal LEBOUTEILLER
Emmanuelle VAGNON

Fotoğraf telif hakları
Crédits photographiques
Arkas HOLDİNG
Arkhiv Vneshnei Politiki Rossiiskoi Imperii
Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi
Institut français d'études anatoliennes (Istanbul)
Service historique de la Défense
Bibliothèque nationale de France
Archives nationales de France
The David Rumsey Map Collection

Albert BALASSE / lecompendium.com
Hadiye CANGÖKÇE ESEN
Dejanirah COUTO
Ségolène DÉBARRE
Jane LAROCHE
Pascal LEBOUTEILLER
Erhan ÖNER

SERGI

EXPOSITION

Sergi Direktörü
Directeur de l'exposition
Müjde UNUSTASI

Sergi Kûratörü
Commissaire de l'exposition
Pascal LEBOUTEILLER

Sergi Koordinasyon
Coordination de l'exposition
Betül AKSOY

Sergi Kurulum
l'installation de l'exposition
Selim CEVREM

Taşıma
Transport
Simurg Fine Art

Sigorta
Assurance
Arkas Sigorta

Sergi Tasarımı
Conception
Tulunay CREATIVE
www.tulunaycreative.com

Onur Komitesi
Comité d'honneur
Lucien ARKAS
Muriel DOMENACH,
Consule générale de France à Istanbul

Bilimsel Komite
Comité scientifique
Dejanirah COUTO
Ségolène DÉBARRE
Feza GÜNERGUN
Catherine HOFMANN
Pascal LEBOUTEILLER
Jean-François PÉROUSE
Kaan ÜÇSU
Emmanuelle VAGNON

TEŞEKKÜRLER

REMERCIEMENTS

Eser Veren Kurumlar/ Institutions principales

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi
Bibliothèque de l'Université d'Istanbul
Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü
Institut français d'études anatoliennes (IFEA)
Fransa Ulusal Kütüphanesi
Bibliothèque nationale de France (BnF)
Fransa Ulusal Arşivleri
Archives nationales de France
İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı
Bibliothèque Atatürk de la Municipalité
métropolitaine d'Istanbul
Alman Arkeoloji Enstitüsü
Deutsches Archäologisches Institut (Istanbul)

Diğer Kurumlar/Autres Institutions

Başbakanlık Osmanlı Arşivi
Archives ottomanes (Istanbul)
Fransız Savunma Bakanlığı, Tarih Dairesi
Service historique de la Défense
Venedik Correr Müzesi (Venedik)
Museo Civico Correr (Venise)
Belçika Kraliyet Kütüphanesi
Bibliothèque Royale de Belgique
Venedik Marciana Ulusal Kütüphanesi
Biblioteca Nazionale Marciana, Venise
Gironde Bölgesi Arşivleri (Fransa)
Archives de la Gironde (France)

Özel Koleksiyonlar

Collections particulières

Arkas HOLDİNG
Pascal LEBOUTEILLER
Erhan ÖNER
Jean-François PÉROUSE

Fransa İstanbul Başkonsolosluğu
Consulat de France à Istanbul
Muriel DOMENACH
Bruno RACINE

Mahmut AK
Albert BALASSE
Jean-Marc BESSE
Sylvie BIGOY
İrfan DAĞDELEN
Jacky DUMENJOU
Nadine GASTALDI
Pierre GENTRIC
Lazare de GÉRIN
Martin GODON
Jean-Luc MAESO
Philippe MISISCHI
Claudio MONGE
Marie MUNHOVEN
David O'BYRNE
Felix PIRSON
Claude PONNEAU
Yann POTIN
Olivier RAMADOUR
Brigitte ROBIN-LOISEAU
Jean-Yves SARAZIN
Andreas SCHACHNER
Aude Aylin de TAPIA
Nilda TAŞKÖPRÜ
Antoine TOURNAND (TOTAL)
François WYN

TOTAL

ساروزک و کوفی

ساروزک و کوفی

İÇİNDEKİLER

TABLE DES MATIÈRES

- 08 ARKAS SANAT MERKEZİ
LE CENTRE D'ART ARKAS
- 12 ORGANİZASYON VE KOMİTELER
ORGANISATION ET COMITÉS
- 14 TEŞEKKÜRLER
REMERCIEMENTS
- 16 ÖNSÖZ
AVANT-PROPOS
Lucien ARKAS
- 18 SUNUŞ
Deniz Seferi Misali Bir Sergi...
PRÉFACE
L'exposition comme expédition...
Jean-François PÉROUSE
- 22 İÇİNDEKİLER
TABLE DES MATIÈRES
- 24 GİRİŞ
Boğazlar ve Kozmografik Düşüncede
Dünyanın Yapısı
INTRODUCTION
L'articulation du monde :
Les Détroits dans la pensée cosmographique
Georges TOLIAS
- 36 BAŞLANGIÇ:
ESKİ ÇAĞLARIN ARAŞTIRILMASI
OUVERTURE:
LA RECHERCHE DE L'ANTIQUE
- 38 Choiseul-Gouffier ve 18. Yüzyıla Ait
Çanakkale Boğazı Haritaları ile
Geçmişin İzinde
À la recherche du passé : Choiseul-Gouffier
et la cartographie des Dardanelles au
xviiie siècle
Emmanuelle VAGNON &
Catherine HOFMANN
- 60 JEOPOLİTİK, ASKERİ VE
BİLİMSEL EMELLER
ENJEUX GEOPOLITIQUES,
MILITAIRES ET SCIENTIFIQUES
- 62 Çanakkale Boğazı Hisarları Hakkında
16. ve 17. Yüzyıllara Ait Üç Kaynak
Trois sources sur les châteaux des
Dardanelles aux xvie et xviie siècles
Jean-Louis BACQUÉ-GRAMMONT
- 66 Fransızların Osmanlı İmparatorluğu'nda
Bilim, Askerlik ve Diplomasi Alanlarında
Yürüttükleri Çalışmaların Kısa Tarihçesi
(17. yüzyıl ortası – 19. yüzyıl sonu)
Petite chronologie des missions de
reconnaissance scientifiques, militaires
et diplomatiques françaises auprès de la
Sublime Porte (milieu du xviie - fin du xixe)
Pascal LEBOUTEILLER
- 88 Ortières Markisi Étienne Gravier'nin
Görevi Sonunda Hazırlanan, 17. Yüzyıl
Tarihli Boğazlar ve İstanbul Haritaları
Les cartes des détroits et d'Istanbul issues
de la mission dravier d'Ortières au
xviie siècle
Faruk BİLİCİ
- 94 François Kauffer Casusluk Yapan
Bir Haritacı mıydı?
François Kauffer : un cartographe
espion ?
Mitia FRUMIN
- 104 Çanakkale Boğazı'ndaki Osmanlı Hisarları
Les fortifications ottomanes des Dardanelles
Dejanirah COUTO
- 118 İstanbul Boğazı'ndaki Osmanlı Hisarları
Fortifications ottomanes du Bosphore
Dejanirah COUTO

- 126 “Belki de Yeni Bir Cebelitarık Kurulacak”
Kırım Savaşı’nın Başlangıcında Fransız ve
İngiliz Kuvvetlerinin Osmanlı Boğazlarını
Keşif Çalışmaları (Şubat-Haziran 1854)
« Peut-être un nouveau Gibraltar »
Reconnaisances franco-britanniques des
détroits ottomans au début de la Guerre de
Crimée (février-juin 1854)
Ségolène DÉBARRE
- 144 19. Yüzyıl Osmanlı Askeri Kurumlarında
Boğazların Haritalanması:
İstanbul Üniversitesi Koleksiyonları
Üzerinden Toplu Bir Bakış
La cartographie des Détroits dans les
institutions militaires ottomanes au XIXe
siècle: Un aperçu synoptique à partir des
collections de l’Université d’Istanbul
Feza GÜNERGUN & Kaan ÜÇSU
- 174 İstanbul’un Tarihi Jeolojik Haritaları
Les cartes géologiques d’Istanbul et du
Bosphore
A. M. Celâl ŞENGÖR
- 184 **HARİTACININ ATÖLYESİ**
L’ATELIER DU CARTOGRAPHE
- 186 Harita Çıkarma Yöntemlerinin Gelişimi ve
Boğazların Tasviri (17.-19. yüzyıllar)
L’évolution des méthodes de levé
cartographique et la représentation des
Détroits (XVIIe-XIXe siècle)
Pascal LEBOUTEILLER
- 204 *Harita Tersimi Atlası Işığında Osmanlı*
Askeri Okul Öğrencilerinin Harita
Derslerine Tanıklık
Témoignage sur les cours de cartographie
dispensés dans les écoles militaires
ottomanes au regard du manuel *Harita*
Tersimi Atlası
Kaan ÜÇSU & Feza GÜNERGUN
- 212 **HARİTA KOLEKSİYONLARININ**
TANITIMI
PRESENTATION DES FONDS
CARTOGRAPHIQUES
- 214 İstanbul Üniversitesi
Nadir Eserler Kütüphanesi
Université d’Istanbul,
Bibliothèque des Œuvres Rares
Kaan ÜÇSU
- 216 Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü
(IFEA) Harita Koleksiyonu
Présentation des collections
cartographiques de l’IFEA
Pascal LEBOUTEILLER
- 220 Fransız Devrimi Öncesi Merkez Bahriye
Arşivi & Seyir ve Hidrografi Dairesi
Les archives centrales anciennes de la
Marine et le Service hydrographique de la
Marine
Brigitte SCHMAUCH
- 224 **SERGİDEN SEÇME HARİTALAR**
SELECTION DES CARTES DE
L’EXPOSITION
- 262 **YAZAR BİYOGRAFİLERİ**
BIOGRAPHIE DES AUTEURS
- 266 **SEÇME BİBLİYOGRAFYA**
BIBLIOGRAPHIE SELECTIVE DES
AUTEURS

